

Ezen lapok minden héten egyszer, a. m. kedden, csütörtökön, pént. és vasárnap jelennek meg. Előfizetési ár: 10 évre 100 forint, 5 évre 50 forint, 3 évre 30 forint, 1 évre 10 forint. A hirdetések minden apróbetűs hasábján 15 (öt) ez. kr. fizetetik.

Vasárnap

171.

Aprilis 27. 1845.

Előfizethető helyben a kiadók hivatalában, gránátos-utcai Dlabny-házban 166ik szám alatt, és minden császári királyi postahivatalnál. — Az ausztriai Birodalomban s külföldre menendő példányok csak a bécsi császári postahivatalnál rendelhetők meg.

BUDAPESTI HIRADÓ.

TARTALOM. Magyarország és Erdély. Kinevezés. Újabb emberbaráti adakozás a szepesmegyei szűkölködők részére. (Országgyűlési kalászatok IX. — Az ausztriai átmeneti kereskedés 1842ben. — Promemoria a Pesti Hirlapnak. Megyék: Közgyűlés Szepesben. Honti tisztválasztás. Budapesti hírhang. Hirlapi szemle. Külföldi irodalom. VI (Handels und Gewerbs-Geographie von Ungarn. Dargestellt nach den besten und neuesten Quellen von F. Hajók. Presburg. 1843.) (Vége.) — Külföld. Franciaország. Nagybritannia. Schweiz. Afrika. Hivatalos és magánhirdetések.

MAGYARORSZÁG ÉS ERDÉLY.

Óp. kir. Főlsége a százkai megüresült hutamesteri állomásra Madarspach Lajos ottani érzékisérlő méltóztatott legkegyelm. alkalmozatni.

Szerkesztőségünkhez a szepesmegyei szűkölködők részére legújabb emberbaráti adománykepen beküldött a főtisztelő pecsi kaptalan 20 pót forintot. Tészen (a 169k számunkban kelt 77 pg. ft. 40 kr. részlettel) a még kezünknel levő újabb adakozási összeg 97 forintot 40 krt. pengőben. — Begyűlt tehát szerkesztőségünknel (a már elküldött 925 p. forint 52 kr. és 1 arany) Szepes részére mostanig összesen 1023 frut 32 kr. pengőben és 1 arany.

Országgyűlési kalászatok. IX. (Folytatás.) A harminczad és tized beszédéről, királyi jövedelmek háborgatói büntetéséről, és arról, hogy a harminczadesalókat 's tized erőszakos elyívóit miképen kelljen megbüntetni, — továbbá a tizedbérletről és tizedelők kötelességéről, maradjanak az utóbbi pozsonyi országgyűlés 16, 17, és 18ik törvényeikkel; de azon hozzáadással: hogy miután a tizedadók a tizedet hit alatt adni többnyire nem akarják, 's megfizetvén a földesurak a kilenczedet, tizedül nem igazi tizedet, hanem csak önkényök szerint valamit szolgáltatnak, — a földesurak szolgálói, kertészei, poroszói, (satellités), a faluk bírái, kik néha tizenketten is vannak (qui nonnumquam ad duodecimnum numerum pertingunt) *, 's a jobbágytelken lakó ezímeres nemesek (Armales item Nobiles in fundis colonialibus residentes) pedig, a tizedfizetést egészen megtagadják, de a földesurak is olykor parasztaiknak vagy odaajándékozzák vagy bizonyos pénzüvegért eladják a szabadságot, minél fogva ezek a tizedfizetéstől mentesek akarnak lenni; mások továbbá a parasztlakókat elfoglalják, 's vagy bevetik, vagy saját jobbágyaikkal adják át bevetni, és azokat aztán tizedfizetés alá vetni nem akarják; — végre sokan panaszkodnak a felől is, hogy a vármegyék a tizedperek megvizsgálásában 's törvényességalkalmazásban kellőleg el nem járnak, holott némelyek azon pereket vagy épen nem akarják megvizsgálni, vagy elítéltetésüket a leghoszabb perlekedési folyamatra vetvén, míg ezek hosszadalmasan nyulnak, 's a végrehajtás üdörül időre halogattatik, az alatt a tizedek elfoglalói mások javait élvezik; — miszerint minden roszaknak és egyéb visszaéléseknek, idején elejévetéssék, ő császári királyi Főlsége kívánja: hogy a Karok és Rendek minélelőbb illető eszközök mutassanak ki az iránt: miképen lehessen az ilyenemű visszaéléseket meggátolni, a tizedet mindenütt igazságosan beszélni, 's a tizedperek megvizsgálását, az erőszbeni panaszok megszüntetése mellett, a bécsi békekötési cikkelyek értelmében hajdani folyamatára 's állapotjába visszahelyezni.

Ezenfelül, minthogy az ország felső részeibeli tized, tizenhárom vármegyében, az azon részek várai fenntartására ő Főlsége számára szedetik, nem csekély hiányul tűnik fel e részben az, hogy a királyi tizedelőket a földesurak kilenczedelői mellett szedni be főként a bortizedet, nem engedik, hanem amazok kénytelenek ezeknek bizonyítványai szerint, a jobbágyok csalárdkodása után nagy csorbával hajtani be a királyi jövedelmeket. Ezen hiány megszüntetésére tehát közhatalózat szükséges, mellynek erejénél fogva a földesurak közszeres büntetés alatt engédnek meg a királyi tizedelőknek a magok kilenczedelőivel együtt szedni be a tizedet, vagy pedig jobbágyaikat a kilenczedtől felmaradó tizednek is megfizetésére szorítanák.

A tized-gabna és bor fuvarozása tekintetében is nehézségek szoktak támadni; valamint ugyanis a parasztlakóknak a várakba hordásától vonakodnak, ugy a földesurak még ajánlott bér mellett is gátolják a vitelt, a honnan kétfős kár ered, először hogy a gabona és bor sok helyütt elromlik, másodsor hogy a várak eleség nélkül maradnak. Miért is komolyan elhatározandó: miszerint minden mezőváros és falu kényszerítessék a maga tizedét azon legközelebbi várba, hová az rendeltetve van, ha lehet a közjóért ingyen, különben azon gabonából és borból kiveendő tärhető bérért behordani.

Mivel továbbá a kereskedők Magyarországon, mikint egyebütt is, minden figyelmüket oda fordítják, hogy áruikat 's marháikat minden várnélkül vihessék ki alattomosan az országból, miert nemesek mindenféle rejtkezeteket, szokatlan utakat 's gázlőhelyeket keresnek, de ökreiket is szatva hajtják át a Morva vizen Ausztriába és Morvaországba, hol aztán addig tanyáznak a réteken 's legelőkön, míg nem azokat el- és tovább adhatják; — ezért a harminczadosok közrendelvény által felhatalmazandók: miszerint nekik szabad legyen, az ő Főlsége nyílt parancsa mellett, nemesek az

ország határain belül, de az ausztriai, morva és sziléziai részeken és határszéleken is, a földesurak minden akadályozása nélkül biztosan keringeni és nyargalózni, árteket, mezőket, legelőket és közutakat megvizsgálni, és az illető alattomos és erőszakos kereskedők vagy is üzerek, ha az ország határain belül kaptak letten, a magyar kamara előtt, az imént említett szomszéd 's határos tartományokban pedig minden egyes hely illető bírósága előtt, a nekik kiszabandó napon és időben okvetlen törvényű állani, 's ítéletet és kellő igazságtételt szenvedni tartozzanak, köteleztessenek: mikint Ulászló II. rendelvénye 29ik cikkének végén elhatározatott *).

A közelebbi mult országgyűlés 16dik törvényeikkelében említés léteztett ugyan az utak és hidak építetetéséről, mivel azonban annak sem módja legkevésbé is meg nem határozatott sem büntetése meg nem szabotott, ezért az egész két év lefolyta alatt vagy épen semmi, vagy ollyannyira csekély sikere lett, hogy a marhakereskedők szenvedett káraik miatt több ízben panaszkodtak 's panaszkodnak még jelenen is, 's a hidak és utak nemléte 's rosasága miatt nemesek a kinslet (fiscus) küzdött legnagyobb akadályokkal jövedelmi beszédésében, de a királyi posták (Cursores Regii) és más utazók 's az ő Főlsége hadszállata is, utaik folytatásában. Miszerint tehát ezen rosznak 's hanyagságnak (negligentiae) idejénkorán elejévetéssék, e részben valami bizonyost kell komolyan, 's az átlágókra mérendő világos büntetés mellett határozni.

Nyilván van továbbá mindenek előtt: miképen az országnagyurak, nemesek és más birtokosok minden jószágja és birtokjoga, Magyarország és az alvetett 's hozzákapcsolt részek (partiumque ei subiectarum et annexarum) határain belül, a Hármaskönyv I. része 10ik cikke szerint az átruházás erejénél fogva eredetileg a szent koronától függ, 's birtokosainak törvényes férfi örökös nélkül kimulta esetében ismét arra száll. Nem lehet tehát az ő császári királyi Főlsége kinsletnek legnagyobb jogtalanságával 's kárával történőnek nem tekinteni, ha az illy utolsó birtokos elhunytá esetében, azok is kik leánygyermek, vagy különben a megszakadó jószágainak birtokában 's használatában soha sem voltak, midőn azon utolsó birtokos még életben van, vagy el sem temettetett, vagy eltakarítására után tüstint, az illető jószágokat, azoknak birtokával 's használatával együtt, minden lehető módok 's ürügyek alatt, jog és méltányosság ellenére elfoglalni, 's ő Főlségét és királyi kinsletét aztán, vagy azt kinek azon jó-

*) A kamara bíróságára nézve, mely mai napig is villogás alatt van a kormány és törvényhatóságok között, olly nevezetes szavai a királyi előadásoknak, így hangzanak: „et hujusmodi clanculari et violenti quastores seu negotiatores, intra Regnum deprehensi coram Camera Hungarica, in praetactis vicinis et conterminis Provinciis vero coram instantia debita uniuscuiusque loci, ad diem et terminum ipsis praefigendum certo juri stare, iudiciumque et debitum iustitiae complementum recipere debeant et teneantur; prout in Decr. Vladislai III. Art. 29. ad finem conclusum fuerat.“

szágok adományoztatnak, legkisebb tekintet és félelem nélkül hosszú perekkel és tetemes költségekkel terhelni 's zaklatni törekszenek; holott az ilyenemű megátalkodott merényleteket az ország törvényei, jelesül szent István II. könyvének 6dik fejezete, a királyi 's kinsletli javakra nézve teljesen tiltják, — 's valamint az utolsó megszakadó, mint egyedüli, különvált, 's megszakadáshoz közelgő személy (tamquam unica et singularis persona defectuque proxima), midőn még életben van, jószágait valósággal bírja, 's azok használatát és uraságát gyakorolja, azon jószágokról az ő Főlsége különös jóváhagyása nélkül senkinek részére legkevésbé sem rendelkezhetik, annál inkább azok, kik az említett jószágok urai soha sem voltak, azokba magokat épen nem avathatják. — Miszerint tehát az ilyenemű ügyekben jövedőre az eljárás rövidében (breviori sub compendio) 's minden hosszas törvénykezési ut nélkül történjék, ő császári királyi Főlsége ezen esetekre az I. Mátyás király 1481iki Viki rendelvényének 15ik, és Viki rendelvényének 26ik cikkeit, mellyekkel az Ulászló II. rendelvényének 63ik cikke 's a Hármaskönyv I. részének 29ik cikke is egyezik, teljesen megújítandóknak véli, hogy vagy ő Főlsége előtt, hábár saját személyében, vagy a nádorispán ur avagy az országbíró előtt, az illető jószágok előleges kihirdetése mellett, a nyelozados törvénykezési szabakban egyszerű 's világos eljárás legyen, vagy pedig azon megszakadási jószágok zár alá vétessenek, 's az elfoglalók, okleveleiknek 's irományaiknak a kinslet ellenében egy év lefolyta alatti előadására 's igazolására ügyvesztés terhe alatt szorítottassanak *).

Milly büntetés szálljon a csatázókra (excursores), szabad és kőbor hajdúkra, a legközelebbi mult országgyűlés 19d. törvényeikkelében is meghatározatott: azonban tudva van mindenki előtt, miképen az erőszbeni határozatok fel sem vétvén, az azon szabad hajdúknak Magyarországon szolgáltatott mentesség, tartás és egyetértés miatt a gonoszoknak 's zavaroknak nagy, és mondhatni mérhetlen tengere özlött el (magnus et quidem immensus malorum et confusionum emerserit Oceanus), annyira, hogy többé semmi új semmi közlekedés nem biztos, sőt saját hajlékában sem lehet senki batorságban, miután a hajdúk, rablásaikat 's fosztogatásaikat, a fennálló török szerződés 's kiadott legszigorúbb parancsok ellenére, nemesek Ausztriában, Steyerben és Magyarországon, de még a török birtokain is üzök. Melly dévajságnak eddig szabadon eresztett kantárszárai ha idején meg nem vonatnak, valóban félő: nehogy e féktelen szabadosság mélyebb gyökeret verjen az országban, 's okot szolgáltatasson a békétörésre, miről a törökök már eddig is szívtalanszor panaszkodtak. Szerlelett szükséges tehát, hogy az országlakosok közszavával, azok ellen, kik az illy szabad hajdúkat birtokaikon megszenvedik, vagy pártolják, akár országnagyok, akár nemesek, akár bármily más rendű emberek legyenek is, azon hajdúkkal egyetemben örök hütlenségi büntetés vétessék fogantatva. (Folytatjuk.)

*) Es ezt mai napig is hasztalan sürgeti országgyűlésről országgyűlésre a kormány.

(Az ausztriai átmeneti kereskedés 1842ben.) Az átmeneti kereskedésnek részletei szinte olly érdekesek monarchiánk kereskedési és műipari viszonyai megítélésére, mint a saját kereskedésnek adatai: azért ezeket is, amint hiteles kütöböl merítettük, közlendőknek véltük, különösen pedig azért, hogy a mennyire Magyarország a Törökországból 's ebbe visszazöött kereskedés által érintetik, saját körülményeinkre is következeseket vonhassunk.

Bélelés	Kilépés	Mennyiség		Érték	Vám jövedelem.
		Mázs.	frnt.		
A német vámszövetséges tartományokból.	a német vám-szövetségbe	73,688	384,144	frnt.	41,253 forint.
	Krakó, Lengyel és Oroszorsz.	21,695	3,634,239	"	
	Törökországba	29,354	6,812,821	"	
	idegen Olasz tartományokba	12,817	4,864,072	"	
	Schweizba	240,743	2,871,451	"	
	tengeri kikötők által	34,702	6,016,231	"	
Krakó, Lengyel és Oroszországból.	a német vám-szövetséges tartományokba	29,649	4,972,005	"	4,997 "
	minden többi irányban	40,086	4,714,467	"	"
Törökországból.	a német vámszövetségbe	20,963	4,179,561	"	2,253 "
	minden többi irányban	17,588	835,992	"	
Idegen Olasz tartományokból.	más idegen olasz tartományb.	81,802	3,666,754	"	23,766 "
	Schweizba	70,208	8,804,061	"	
Schweizből.	tengeri kikötőkön át	204,339	7,905,075	"	48,658 "
	minden többi irányban	9,957	507,860	"	
	német vám-szövetségbe	4,300	4,127,961	"	
	idegen olasz tartományokba	31,963	5,019,920	"	
	tengeri kikötőkön át	20,523	4,175,238	"	
A tengeri kikötőkön át.	többi irányokban	3,176	493,597	"	vámmentesen minden irányban.
	német vámszövetségbe	87,230	3,401,066	"	
	Krakó Lengyel és Oroszorsz.	17,947	477,911	"	
	Törökországba	20,765	4,821,316	"	
	idegen olasz tartományokba	187,388	4,143,795	"	
Schweizba	44,748	4,900,627	"		
	tengeri kikötők által	37,073	4,097,463	"	
		Összesen	1,342,704 mázs.	71,857,327 frnt.	90,927 forint. *)
B) Átmenet az áruk nemeire nézve.					
a) Termék és mezőgazdasági termesztnyek:					
Gyarmati cikkek	kávé	28,481	996,835	frnt.	476 ft 55 kr.
	czukor	45,949	950,802	"	1,113 " 42 "
	más gyarmati cikkek	4,215	281,858	"	328 " 43 "

*) Ezen sommából 1842ben csak 76,469 forint fizetett be.

Déli és más gyümölcs	62,176 mázsa	928,977 frt	279 frt 24 kr
Dohány	3,811 "	381,100 "	38 " 50 "
Olaj, emésztésre és gyári használatra	26,005 "	779,560 "	70 " 21 "
Gabona, mezői és kerti termesztmények	364,263 "	1,524,890 "	11,081 " 49 "
Halak és más vízi állatok	9,195 "	483,900 "	363 " 5 "
Italok	21,664 "	338,816 "	709 " 8 "
Baromfi és vadak	13 "	130 "	— " 26 "
Vágómarha	65,903 "	259,210 "	1,589 " 37 "
Állati czikkek emésztésre	14,408 "	351,777 "	397 " 2 "
Vonómarha	25,476 "	242,300 "	920 " 30 "
Tüzi- és építészeti	93,248 "	33,597 "	543 " 7 "
Más termesztmények	6,595 "	244,404 "	55 " 34 "
Összesen	753,372 mázsa	7,438,156 frint	17,968 fut 16 kr.

b) Ipartárgyak:				
Gyógy- és illatszerek	{ olajok mások	2,423 mázsa	759,300 forint	41 fut 9 kr.
		6,130 "	387,889 "	277 " 11 "
Vegyári termesztmények		6,220 "	155,768 "	119 " 29 "
		73,940 "	61,617 "	3 " 54 "
		10,298 "	2,124,842 "	1,635 " 34 "
		4,298 "	144,525 "	47 " 4 "
		19,944 "	164,613 "	37 " 18 "
		6,169 "	144,839 "	32 " 20 "
		6 "	174,280 "	2 " 30 "
		23,655 "	363,676 "	114 " 24 "
		118,683 "	2,391,465 "	2,865 " 48 "
		48,055 "	2,883,300 "	3,243 " 30 "
Nyers anyagok	{ len és kender gyapju selyem bőr és szőrme (Pelzwerk) mások	4,938 "	1,758,840 "	835 " 39 "
		12,638 "	1,365,150 "	451 " 54 "
		56,119 "	2,543,679 "	1,633 " 28 "
		10,177 "	1,254,988 "	2,486 " 51 "
Fonalak		75,314 "	15,062,800 "	31,394 " 15 "
		9,757 "	5,854,200 "	4,244 " 24 "
		25,999 "	6,499,750 "	11,380 " 3 "
		9,524 "	11,428,800 "	3,952 " 21 "
		2,199 "	1,099,500 "	822 " 36 "
		9,064 "	955,400 "	723 " 54 "
		9,329 "	932,900 "	1,801 " 24 "
Gyártmányok irodalmi és művészeti tárgyak		4,969 "	1,969,000 "	841 " 3 "
		4,905 "	768,550 "	731 " 38 "
		7,637 "	669,126 "	731 " 32 "
		32,922 "	2,533,404 "	2,508 " 8 "
		9,329 "	932,900 "	1,801 " 24 "
		4,969 "	1,969,000 "	841 " 3 "
		4,905 "	768,550 "	731 " 38 "
7,637 "	669,126 "	731 " 32 "		
32,922 "	2,533,404 "	2,508 " 8 "		
Összesen	589,332 mázsa	64,419,171 frint	72,959 ft 11 kr.	

Fő summa	1,312,704 mázsa	71,857,327 frint	90,927 ft 27 kr.
E szerint déli Németország monarchiákon át küldött	10,877,321 mázsa	40,877,321 forintért árukat, kapott	5,271,463 forintért.
Szászország	7,769,261 "	"	975,275 "
Poroszország	2,936,376 "	"	2,319,052 "
Krakó	265,942 "	"	850,793 "
Lengyelország	254,333 "	"	447,709 "
Oroszország Brodyn át	2,829,065 "	"	3,994,978 "
... más határokon át	337,432 "	"	111,995 "
Törökország	2,015,553 "	"	8,757,165 "
Idegen olasz tartom.	20,883,750 "	"	14,724,577 "
Schweiz	10,846,716 "	"	13,764,324 "
Magyar tengerpart	163,497 "	"	285,339 "
Ausztr. tengerpart	5,817,208 "	"	8,983,995 "
Velencei tengerp.	6,861,473 "	"	11,370,662 "
Összesen	71,857,327 mázsa	71,857,327 frint	71,857,327 ft 27 kr.

Ezen átmeneti kereskedés tehát leginkább Lombardiát és Velenczét érinti, melyeken át az idegen olasz tartományok és Schweiz roppant kereskedést üznek, és melynek értéke mint látszik, a főbbi summának nagyobb felét teszi. Benuket csak a török küldemények illetnek, és ezek között sok oly tárgyat látunk, melyeket már mostani iparunkkal is küldhetnénk oda, miből azután több haszon háromlanék honunkra, mint ha csak keresztül úszza annyi sok tárgy Magyarországot a Dunán, mi eddigelé történt, és mely küldemények, ha ily közelről kaphatók volnának, bizonyosan nagyobb mennyiségben rendeltetnének meg. Igy p. o.

K e z t y ü s munka vitéletét át déli Németországból	6 mázsa	4800 forint értékben.
" " " " " " " " " " " "	9 "	7200 "
" " " " " " " " " " " "	4 "	3200 "
melly mennyiséget a pesti keztyűsök előállíthatának volna.		
K a l a p o k a t (castor, selyem, nemez) [Filz] déli Németországból	6 mázsa	3000 forint értékben.
" " " " " " " " " " " "	3 "	1500 "
" " " " " " " " " " " "	1 "	500 "
" " " " " " " " " " " "	1 "	500 "
melly transzonak az egyetlen egy soroksári gyár véget vethetne.		
Kártyák (játéknak) Németországból	45 "	4500 "
Ruhák, ujak és avultak	169 "	84500 "
Közönséges vászonmunkák	314 "	188400 "
Sárgarézből közöns. munkák	328 "	98650 "
Papiros	371 "	20500 "
Szjgyártó munkák	4 "	800 "
Varga munkák	59 "	11800 "
Kárpitos munka	23 "	6900 "
Asztalos munka	112 "	2800 "
Bor	351 "	10530 "
Czukor	4174 "	81828 "

Ezen czikkek kelendősége természetesen növekedni fog, a mint a civilizatio lábra kap szomszédásunkban, és igen illenek ezen vásárból, mi talán csupán akarattunktól függ, a külföldet kiszorítani, midőn már gyárakra terekszünk, melyekben versenyzés tehetségeinket még most fölülhaladjá.

De Törökország is oly czikkeket küld Németországba, melyeket Magyarország nagyobb mennyiségben kiállíthatna, hogy a külföld ily meszsi vásárra nem szorulna. Igy küld Szászországba 25, Poroszországba 1391, Oroszországba 17 m. s e r t é t; Krakó és Oroszországba 22 m. ágytollat, 3120 m. nyers bőrt, 4858 m. beszőtt húst, hurkát sat. 1046 m. gubacsot, 1481 mázs. viaszt. sat., melly mennyiségek folytatásainkat inkább tüntetik elő, mintsem hogy a kereskedési mozgalmat élénkíték; azonban remélhető, miszerint, ha a közlekedési eszközök ezen irányban javulnak, azon mennyiségek tetemesen növekedendnek. —

Elvünk ellen lévén megtagadni bárkitől is azon lehetőséget, hogy magát igazolja, védje, vagy felvilágosítást adjon oly események vagy azokra alapulható vélemények iránt, melyek által magát érdeklettnak gondolja, ime itt közöljük a Baranyi kir. táblai jegyző urnak levele mellett hozzánk érkezett Pro memoria; noha nem kívánunk egy cseppet sem azon vitába elegyedni, melly a gyáralapító-társasági gyűlés következtésül előbb a P. Hirlap és N. Ujság között támadott, most pedig többek nevében felszólaló Baranyi ur meg a P. Hirlap jelenlegi és jövőendő szerkesztői között talán keletkezendik. — S z e r k.

Pro memoria a Pesti Hirlapnak. Midőn a N. Ujság a gyáralapító-társaság f. hó 13-án tartott közgyűlésén nyilvánult fejetlen lármázóságot lapja 591. és 601. számában megrová, bár különben milly hiszékenyek vagyunk is, de azt még csak meg sem álmodhatók, hogy a

P. Hirlap et Comp. oly illoyalis lehetend, miszerint lapja 455. számában a söpredék valóban galád czímét magára es ngeritendi. Hogy azt tevő, bizonyítja az idézett lap: 's mivel azt tevő, 's a megkuszált czíket csillag alatti jegyzetével maga a szerk. kísérő, kézzelfoghatólag megmutatta, hogy az ügyet egészben úgy mint részleteiben sajátjának ismeri. — Mi hasonlag jelenvöltünk a gyáralapító-társaság közgyűlésén, 's a N. U. kérdései közleményét is olvastuk. Mi helyeseltük a megrovást, mert az méltánytalan nem vala; azonban magunkra nem értők azt, bár a lelkes Deákot mi is megtapsoltuk, mert lelkiünk őszinte, jellemünk tiszta. Szerintünk a N. U. idézett számaiban valószínűleg a kávéházi kártyahók 's foglalkozás nélküli járdataposók azon nem épen parányi töredékét értő, melly kárhözatos szemtelenségét nemcsak büntetésben, ember- 's kortársai megkoppasztásában 's kipiőcsésében alakosan gyakorolja, hanem alakoskodását átvízi a socialis és politikai térre is, 's kártyázózámmal zsebében, 's a legármányosb tervekkel agyában, kaján önbizakolással határozni 's dönteni elég szolgálékú oly tárgyakban, melylyek még elméleti tudáskörét is azon fokozatban túlhaladják: milly emelkedő lépeszövetű t. i. liberalis lármájok, mellyel a 'nos universitas' jelképezni érködnék. Hogy a N. Ujság a söpredék alatt mást nem értett, de nem is érthetett: ha nem is kézzelfoghatólag, de mégis legalább világosan (ha azokat el nem fordítjuk) bizonyítja szavai. Hogy azonban a P. H. 455. számában közölt czikk compromittált írja et Comp. magukra érték a leezkét, arról mi nem tehetünk, 's a N. U. szerk. már csak azért sem gyanúsítható, mivel általán úgy mint egyénleg véve, a P. H. dolgozóitársas et Comp. ról, mint politikai párt nemleges képviselőiről fel nem tehetők, nem akarók feltenni, hogy a fentebb jellemzett politikai söpredék kiegyesítő részét tegyék. Amde ez önbecsében sértett söpredék élére a P. H. egyik dolgozóitársas izmosula, 's többek nevében mintegy közvéleményileg kimondá, hogy ő e Comp. a „söpredék“-nek czímzett közönség egy részét tevék; 's mivel ezt nemcsak visszahatólag kimondá, de visszahatólag a 455. számú P. H. 462. számú P. H. 3. cikk hasijának felülről 29. cikk sorába be is nyomtatá: pillanatnyi hevőll elragadtatva, nemcsak nem számított, de meg sem gondolt 's nem-észbetegtől nem is várt módon elarúla, hogy ő et Comp. csakúgy az, minék mi nem akarók hinni. Szép Compagnie! ... Mi végre a hajdú 's Kölesy 's ingyenpéldnyit illeti, melyek czímelye alatt a N. U. gnyolólóg gyanúsítaták, arra csak azt jegyezzük meg, miszerint a példázatok csak annyiban érdekelhetik a szerk., mennyiben nérokonság tekintetében a szatmármegyei buzogány- 's ólmos botokkal ellátott esengeri nemesek liberalis demonstratiójuk hősvé valaki Csengeri uramat statulálná, kinek vastag tapasztalatlanságaival eléggé leend szerencsénk szerkesztői pályáján találkozhatni, ha a jelenlegi szerk., ki már „Fricz és Kattjában roppant politikai készültséget fejttet ki, bojtorványos magasságról csakúgyan lelépend. Kült Pesten, apr. 22. kén 1845. B a r a n y i. kir. táblai jegyző.

Megyei.
S z e p e s b ö l. Lőcse, apr. 19. Az ismeretes krompachi katonai kihágást érdeklő vizsgálódási irományok a um. Helytart. tanács által visszaküldetvén, a nélkül, hogy a KK. eddig azon vizsgálódás eredményéről értesültek volna, miután az említett irományok visszaküldetése következtében hihető, hogy azoknak nyomán már ítélet hozottat légyen, a tisztelt kormányzék az érintett ítéletnek közlése végett megkértni határozottat. Ugyanezen kormányzék abeli tudósító intézményének következtében, miszerint b. Vay Miklós ó excellentiája országbiztosági igazgatóvá legkegyelmesebben kinevezetett légyen, a KK. nek é részben örömiük üdvözölő levél által ki fog nyilatkozatni ó excelljának. Borsodmegyének felszólítása a törvényeknek más nyelvekre fordítása tárgyában nem pártolattott, mert Szepesmegye azon szerencsés állapotban mint Borsodmegye nem lévén, hogy kebelében egyedül a honi nyelv divatoznék, de egyébiránt is a törvényeknek egyedül magyar szerkezete lévén érvényesnek kimondatva, a KK. ó Felsőének munka- és költségkimelését eszközöz abeli gondoskodásában aggodalomra okot nem látnak; sőt inkább, miután kívánatos, hogy megyénk különböző ajku lakosai mellyeb az új törvények tudomásába jöjjenek, a multzu Helytart. tanácsot az érintett fordításoknak mellyebb megküldésére megkérni szükségesnek tartották. Hasonló sikere volt Zalamegye és egyéb hatóságok azon felszólításának is, miszerint ó Felsőének mellyebb országgyűléstársra megkérressék. Ellenben Tolnamegye felszólítására ó Felsőe szinte meg fog kéretni, hogy szerencsétlen moldvai rokonaink honunkbai áttelepítését, a mennyiben ók azt ohajtanák, eszközölni méltóztatnak. — Felolvastatván főispánunk ó nagyságának levele, mellynel fogva a magurai éhséggel küzdők részére 200 pftot és 50 p. m. árpát ollyformán ajánlani méltóztatott, hogy ezen adakozásból a megye (többi járásban is a hasonló inszében lévők szinte részesíttessenek, 's ezután tárgyalás alá kerülvén a magurai járásban uralkodó insz, és az é részben eddig tett intézkedések felőli hivatalos jelentések, miután ezekből külsőt volna, hogy az ottani nyomor napról napra növekszik, ollyanynira, hogy már eddig több helyséből 88 család, telkeit részint másokra általruházva, részint pusztán hagyva, kiköltözött, hoszasb tanácskozás után Mattyasovszky Boldizsár tb. elnöksége alatt, állandó választmány küldetett ki. Egyébiránt több rendbeli é tárgyra vonatkozó egyéb végzéseken kívül, még abban is megállapolták a RR., miszerint az illető uradalmak és közbirtokosok felszólíttassanak, hogy jobbjáruknak vetésre magot hitelben adván, a nyomornak jövőndőrei megzálása tekintetéből is segédkezetek nyújtani sziveskedjenek. Az adakozások jegyzéke felolvastatván, a Rendek által jegyzőkönyvileg mindazon törvényhatóságoknak és fejedelmeknek, kik eddig felebaráti áldozatukat az emberiség oltárára tették, há-

lás köszönet pedig a Rend és kihirdetett a Felsőe a ezóra 3000 város folyam nak kebeléből delés a törvé egyébiránt cu delés végrele szék megkére elállani méltó nyéne, mell a tisztesbren Egyébiránt m tésé napján, hivatára a t egyetemben a és szepesi ka róság és száru nak bemutatá ság után a K hony kisebb bevezetett. mellyeket a t. pasi közgyűlé alatt tett, és u szükségesnek gyei rabok sz rültre nézve a megye kebe dalmak, sz. l vel; azonban nagy lévén, az nya mindenes észrevett illé nél fogva, eg miatt utasítat fogatok meny pedig 2. mel eredményt a t. nak tulajdonít példányok és hivatatos elől munkálódás é kiadni és azok számtétel alka tozik *).

H o n t b ö l. a hontmegyei t letes körülmén főispáni httö u gész óra folyt. Alispánok l. lyet elhagyván V a j d a Istvá

T. levelezésről és J gyűlésiről és J jövő számunk

BUDAPEST
herceg mult sz vén, Nadorunk tonai eszténye testület most, gyűjtenie, a zsi drezdai híres or érkezendik **); hibás alkotásá gyógyítja, 's ig hat nálunk, ho hangosabb taná által nem igen fo többnyire nagy Ferencz tisztel renéses gondola előtt Császár F szép ezüst kos aradiak, mellyel természetesen n tak, kik munk szereztek. A ko neve van vésvé

*) Igen közsz goruadministratív kesztőség.

**.) Már meg követhető tartal „Tekintetes S rint szives lecad a becses lapjában ó nagyhirű százkir leben mulatozik. bajok oroszlására nak, 's én magam nap folytában, so nap alatt kigyógy srint, mi nt erint közönség kegyel önél van 59. dik mindenkor hon ta a fenértelt szer J ó z s e f, főisp

†) Déli 12 or

lás köszönet szavaztatott. Legmélyebb hálaindulatra buzdítá pedig a Rendeket a nmltgu Helyt.tanácsnak ma megérkezett és kihirdetett intézménye, melyben a megyével tudatá, hogy a felső és megye aláztos felírása következtében ugyanezre 3000 p.ftot rendelni méltóztatott. — Krompach bánya város folyamodására a nmltgu Helyt.tanács által a zsidók annak kebeléből elmozdítottai rendeltetvén, miután ezen rendelkezés a törvénnyel összeegyeztethető nem volna, és a zsidók egyébiránt curialis telkeknek lakván, a megyének azon rendelkezés végrehajtására módja nincs, a tisztelt kormányzók megkérték a határozatot, hogy az említett rendelkezést ellátni méltóztatnék. — A nmltgu Helyt.tanács azon intézménye, mely szerint ezentúl a falusi jegyzők és tanítók is a tisztesbrendiek közé számíthatók, tetszéssel fogadtott. Egyébiránt ma, mint felső urunk királyunk dicső születése napján, a KK. és RR. az elnökő első alispán ur meghívására a megye terében összegyűlékezvén, 9 órakor egyetemben a helybeli főtemplomba mentek, hol főúrszt. apát és szepesi kanonok Biaczovszky Domokos ur a városi előjáróság és számos ájtatos közönség jelenlétében, az egek urának bemutatá a sz. miseáldozatot. Ezen ünnepélyes ájtatoság után a KK. és RR. teremőbe visszatérvén, és még néhány kisebbbrendű tárgyalásokkal foglalkozván, a gyűlés bevégeztetett. — Visszatérek most még azon észrevételekre, melyeket a t. szerkesztőség ezen lap 132ik számában, a szepesi közgyűlésről jelentésem következtében egy és két csillag alatt tett, és ugyan az első név némi felvilágosítás gyanánt, szükségesnek tartom megemlíteni, hogy az ott említett megyei rabok számát csak azon szepesmegyei lakosságra és területre nézve érthetni, mely a megye hatósága alatt áll, t. i. a megye kebelében létező és vérhatalommal felruházott uradalmak, sz. kir. városok és a XVI szepesi városok kivételével; azonban ezen külön hatóságoknál a rabok száma sem nagy lévén, azok összes számának az összes lakossághoz aránya mindenesetre igen kedvező. A mi pedig a kétesillag alatti észrevétel illeti, e részben az előfogatok tárgyában vezérszél fogva, egyedül két előfogatit nyugtatvány érdemhiánya miatt utasított vissza. Az 1843d. évben a felhasznált előfogatok mennyisége a tavallit fölbelül 1/2-nél, 1842dik évben pedig 2-nél is felülhaladván, világos, hogy ezen üdvös eredményt a tett célirányos intézkedéseknek és jelesen annak tulajdoníthatni, miszerint 1843dik évben nyugtatvány-példányok és jegyzőkönyvi ívek nyomtatván, mindenki, a ki hivatalos előfogatot élhet, ily nyomtatott, sorszámmal és munkálódás érdemének kitételével ellátandó nyugtatványokat kiadni és azokról jegyzőkönyvet vinni, ezt pedig az előfogatit számtétel alkalmával, összeegyeztetés végett bemutatni tartozik *).

Honföldi Ipolyság april hó 2tről. Addig is, míg a hontmegyei tisztválasztás összes eredményét és ennek részletes körülményeit közlenék, röviden érintjük: miszerint a főispán hitó ur ő msága böles elnöklte alatt ez nem egy egész óra folytán a legnagyobb csenddel végeztetett be. — Alispánok ká közakarattal (az ellenzék a választási helyet elhagyván) választattak: b. Majthényi László, és Vajda István.

T. levelezőinknek Arad és Gömör megye közgyűléséről és Jászberényből imént érkezett tudósításit jövő számunk adandja.

BUDAPESTI HIRHARANG. A württembergi kir. koronaherceg mell szerdán este „Fridrik” gőzösn Budára érkezvén, Nádorunk ő fenségéhez szállott, s másnap fényes katonai esztendővel üdvözöltetett. — A pesti polgári kereskedői testület most, midőn adakozásokat kell a prágaiak számára gyűjtenie, a zsidó kereskedői testülettel egyesült. — Schmalz drezdai híres orvosának rövid idő múlva néhány hétre Pestre érkezendik **); ő leginkább a hallás és szólás életműszereinek hibás alkotásából származó bajokat rendkívüli szerencsével gyógyítja, s így az elsőre nézve nagy gyakorlatra számolhat nálunk, hol igen sokan a legjobb s egyszerűs mind leghangosabb tanácsot sem hallják meg; az atóbbiban mindazáltal nem igen fogja magát kiütethetni, mert nálunk mindenki többnyire nagyon is sokat beszél. — A „nemzeti kör” Deák Ferencz tiszteletére albumot szándékozik kiállítani; e szerencsés gondolatot igen érdekesen vihetni ki. — Néhány nap előtt Császár Ferenczet az „Aradi vézslapok” szerkesztéséről szóló ezüst koszorúval s polgári oklevéllel tisztelték meg az aradiak, melyek ünnepélyes estélyen adták át neki, melyre természetesen mindazon írók is szükségkép hivatalosak voltak, kik munkái által az említett Albumnak kelendőseget szereztek. A koszoru minden levelére egyegy részvevő író neve van vésvé, és e levelek mind finomul dolgozott eszav-

*) Igen köszöni ezen felvilágosítást, és tisztelettel üdvözlö a szepesi közgyűlési rend ösvényén nemes Szepesmegye Rendit a szerkesztőség

*) Már meg is érkezett, mikép a szerkesztőségünkhez beküldött kötetek tartalmu level tanúsítja: „Tekintetes Szerkesztőség! Azon biztos reményben, miszerint szives leendő az emberiség érdekében az általam teendő közlést becses lapjaiban elfogadni, tudtára adni van szerencsém, hogy a nagybíró szász királyi orvosi tanácsos ur dr. Schmalz a város kebelében mulatozik. Ő munkásságának körét egyedül a hallás és nyelv-lajok orvoslására szorítván e téren európai nevet vívott ki magának, s én magam Drezdában mulatásom alkalmával tizennyolcz hónap folytában, soha meg nem szünő felügyeléseim által a rövid két nap alatt kigyógyítottán, részint haladatoságom némi jelek, részint, mint értemek, a szenvedő emberiség érdekében őt a t. ez. közönség kegyeibe ajánlani bátor vagyok. Lakása az angol királynőnél van 59dik sz. alatt, és deli 12 órától 2 óraig *), delután mindenkor hon található. — Megkülönböztetett tisztelettel vagyok a fenérintett szerkesztőségnek aláztos szolgája **Andrássy József**, főispán helytartó.

*) Déli 12 órától 1ig a szegényeknek ingyen aniccsal szolgál

ron (Schraube) járnak, hogy levétetvén, az illető írónak átadathassanak. Egyébiránt az egészet valódi remeknek mondják, mely az aradi ezüstműveseknek kitünő becsületére válik. — Erkel nemzeti színházi karnagy a gyulai károlyversenyt rendez, melynek legjobb sikert ohajtuk. — A „Pesti Divallap” azon vádat hallatja ellenünk, hogy Egressy Gábor nem tartjuk nemzeti színházunk egyik elsőrendű tagjának; erre kénytelenek vagyunk izlésünk és műfogalmaink igazolására megjegyezni, mikép mi E. G. urat Lendvay és Szentpéterivel együtt oly jeleseknek mondtuk, hogy velők egy pesti német színmű sem mérközhetik, s E. G. ur neve alkalmasint csak szedői tévedésből maradt ki. E nyilatkozattal mindenesetre tartozunk az igazság- s részrehajlatlanságunknak. — Győrött bizonyos B. L. koesmárosnál egy kis árva fia van, kit mostani tulajdonosa egy fehérvári polgártól tizenkét forintot vásárolt. E fia, ámbár alig mult hét éves, csaknem Crichton-féle esodává látszik készülni, s azért figyelmeztetjük tehetősb hazánkfiatit, hogy iparkodjanak a gyermeket mostani aljas helyzetéből, melyben bohócz gyanánt használtatik, kiszabadítani, mert ki tudja, milly lángész fejlődhetik belőle. Bővebb utasítást gödörházi Gödör József adhatna, ki e hírt a Jelenkorban közlé. — A legutóbbi nagy sorshuzás 200,000 forintját Aradban nyerték, minek annál inkább öröndünk, mivel ott egy jó költő lakik. — Nemzeti színházunkban Brussi kisasszony és Guerra ur tánczai igen tetszenek, s e fiatal tánczosnőnek mindenesetre igen szép jövője van; bár a közönség jobban méltánylaná ez előadásokat, s nagyobb számmal látogatná, mert rendkívüli előadást „igen rendes” jövedelem mellett nem igen igényelheti. Egyébiránt e tekintetben a rendezőség sem ment minden hibától, mert e jeles vendégeket mindig érdektelen előadásokban lépteti föl *), nem gondolván azt meg, hogy sokkal nagyobb hasznót várhatandó, ha például „Linda,” és „Ezred lányja,” vagy más érdekes előadásokat használt volna e célra; mert ha egyszerű vonzóerővel nem éri be a közönség, akkor kétszeresét háromszorost kell használni. — Kutlyi munkái rövid idő múlva kétkötetnyi beszélyek- és színművekkel szaporodni fognak. — Degré „Eljegyzés álarcz alatt” című vigjátéka már kiadóra talált, s néhány hét múlva meg fog jelemni. —

Hírlapl szemle.

Nemzeti Ujság. (49. sz.) „Viszontlátásig csak egy szó a Pesti Hírlaphoz.” A lapvezető higgadtan tapintja a P. H. uterét, mely minap azon különös vádat emelte, mintha a N. Ujság szemleírójának valaha eszébe jutott volna a P. H.-ot a felségértési bümmel bélyegezni, s e vádat alaposan vizsgálatorolva, alkalmat veszen magának a P. H. centralizáló rögzességét mezülleníteni s megmutatni, hogy a parlamentaris kormányzók, papirra írhatók, egyébkint bolygó-tűzek, melyek esábitanak, de nem melegítenek. Azon utbagizítás mely Svéczia s Norvégia alkotmánya iránt a P. H. láthatlan vezetőjének kézzelfoghatólag adatik, igen üdvös és helyén van, mivel a P. H. emberei magokról általában azt hiszik, miszerint ők az egyedüli profeták, s szerkesztői irodájokon kívül nincs tudomány; — ezen azonban nincs mit esudálkozni, s nem is csuda ha a centralizálók mindenben csak önmagukat tekintik központnak. — (54. sz.) A „Megyei rendszert”-ről a derék Perger ir, velősen is alaposan is. Igen helyesen mondja ezikkirő, csak hogy ezt neki a P. H. el nem hiszi, hogy „Alkotmányunk pyramisa, a megyei rendszerek szélesre terjedt alapján nyugszik. Ez ama gyémánt-sarok, melyet ha kimozdítunk alkotmányos rendszerünkől — vele s általa minden historiai emlék, nevezetesség, a szabadság, sőt maga a nemzeti lét is épp a diuma romba dől.” Ezt, mint mondók, a P. H. nem hiszi. Neki a centralizatio, mely által pókszállakon mozgattatik egy egész nemzet, biztosabb, mely pókszáll ha elszakad, csak vérell hurkolhátni ösve. Igen helyesen utasítja, a túlzott szabadságkörosokat szerző Helvettiára, de ők se nem látanak, se nem hallanak egyebet óhíttésükben mint az ónakotta boldog szabadság alakjait és feledik, hogy: „A democratia formája alatt a szabadság szarnokosodik, és ennek ölelő karjai között vesztí el a status rendszerellen szerkezetét.” Az alkotmányok alakja a nemzetek jellemében alapszik, a változtatás mindig erőszakkal jár, s egynek átformítása mindig másikat vonja közvetlenül és elkerülhetlenül maga után. Alkotmányformákat pedig nemzetekre rátkülni akarni a nélkül, hogy megegyeznének természetével, képtelen kísérlet. Nem tagadja sz., hogy municipális rendszerünkön történtek némely sérelmek, de kérdjük mi, egy gazdag aranylánczot el fog-e valaki azért vetni, mert egy karikáján karczolat lát? Megrójja ezikkirő a razálylly alakult intézménykört, mely feleltet elszórja az eszéhatást, az együttmunkálást; ugy is vagyunk mi ezekkel, mint ki egy esekély forrasu folyót használni akarva, vizet ezer és ezer árkokba csapósa le, ugy hogy alig jut mindenikbe egyegy csep. Süketeknek szónokol sz., midőn Francia-, Spanyolországot és Portugalliát fölhozza folytonosalkotmány változásaikkal; vannak szerencsétlen emberek, kik rözszezméktől nem tudnak szabadulni, s törökszakad, el akarják hitetni, hogy ha a számokat, melyeket álmodtak, lotteriába teszik, kihuzatniok kell. Sz. minden erőszakolás ellen nyilatkozik, meggyőződve lévén, hogy minden alkotmányban vannak alapok, melyekre építeni lehet. Mi megyei rendszerünkben hiányos, szerző azt az embereknek, kik a résen állnak, és nem a szerkezetnek tulajdonítja, s ez állításnál, hány sajtóhs és tisztviselő foghatja meg széles hazánkban saját orrát? Felhoz sz. ezután némely példákat, s ezekből okulva, legalább azt kívánja, hogy a fonákság fogyasztására minden nyil-

*) Es egyszerűs mind igen hosszadalmasakban, milyen volt többek szót a „Paris ejtő” című 5 felvonasos francia népszínmű, melyet még különben ugyes színművek hibás és kedveléltű szerepesei igen untatóvá tő. Mi e színművet a nemzeti színpadon már jóval nagyobb készűlésséggel és sikerrel láttuk adatni. — Sz e r k.

vános szolgálatba lépni akaró egyén a magyar törvénybeni jártasságáról vizsgáló bizonyossággal bírjon. * * *
KÜLFÖLDI IRODALOM.
VII.

Handels- und Gewerbs-Geographie von Ungarn. Ein Handbuch für Kaufleute, Fabrikanten, Landwirthe und Geschäftsmänner. Nach den besten und neuesten Quellen dargestellt von F. Baják y. Pressburg, 1845. Verlag von Ignatz Adolf Schaiba, VIII. és 72. (Vége.)

A papíromennyiség, melyet csupán pesti nyomdánk évenként fölhasználnak, szerzőkint 32,000 rizma; olly mennyiség, melyet saját gyáraink nem földözhetnek meg, s a külföld ehhez 50. — 60,000 rizmát szállít az országba. Mit a dohánykezelés-meg szeszkesztésről mond szerző, az áll. Amazt koránsem értjük meg; imezt pedig meglehetősen üzzük s igen sokan fogyasztják is.
A 35. l. egy szarvas nyomdahiba esuzott könyvébe. Fakészütményekről szólván szerző, azt mondja, hogy faszerdékek készítésével minden „világvidékeken” (Weltgegenden) sok ember foglalatokodik. Itt „erdővidékeken” (Waldgegenden) kell állni.

Harmadik szakaszában az „állodalmi tant” adja könyve terjedelméhez mért vázlatban. Tévedésben van, mikor a kir. ügyek igazgatóját közvetlen a kir. Helytartótanácsból teszi függésbe: tudomra ezen hivatalosztály a kir. Kincstár kiegészítő része.

Negyedik a kereskedési földleírásról szóló szakaszának többnyire igen helyes ssaira nincs észrevétele. Megjegyzem egyébiránt, hogy a 38. l. ismét értelemszavaró toll-, vagy inkább sajtóhiba van. „Rabotagehandel” áll ott, e helyett: „Kabatagehandel” földközi tengereni kereskedés. Egyébiránt az sem áll, mit szerző e szó magyarzatául ad. „Kabatagekereskedésnek mondatik az, mely egyik közel kikötőből a (közel) más sikkba üzetik.” Ez t. i. csak a kiskabotagekereskedésről igaz; a nagykabotage-kereskedés (commerce co’ navigli di gran cabotaggio), legalább az ausztriai hajózási fogalmak szerint, a földközítenger minden kikötőibe történik, — a Levantéit kivéve.

Mit a 40. l. a váltótörvények- s váltótörvénysekrekről csak futólag érint, fölőtte soványan látszik, a könyv tárgyát tekintve. — Főnebb (36. l.) a kir. Helytartótanácsnak még személyzeti számát s mellékhatálait is felsorolta; itt azon bíróságokról, melyek szorosan a kereskedőkhez tartoznak, csak az e b. váltótörvénysekek helyeit jegyzi fel. Kívánatos volt volna mindegyiknek legalább a kerületét is kimutatni, és megemlíteni, hogy létezik váltófeltörvénysek is, és a kir. Hétszemélyes táblánál váltókban folytonosan bíráskodó egy osztály. S ezt annál inkább, minthogy a 36. l., hol a kir. Curiaról szól, ezekről szinte megfeledkezett.

Azonban hosszas volna így szakaszról szakaszra követni a munkás szerzőt. Kijegyzek még néhány botlást, csak azért, hogy ha könyve még újabb kiadást érne, mit kor-és észszerűséget tekintve remélni merek, vagy ha magyarra fordítatnék, mit lelkemből ohajtok, a t. szerző vagy fordító, ha helyeseknek hiszi azokat, figyelembe vegye, s távoztassa. Az 54. laptól a 64ig az ország nevezetes kereskedői városait sorolvánfel, Komáromról azt mondja, hogy k é t á l l ó fahídja van: Ha ezt, mint hiszem, (mert a hajóhidról külön nem emlékezik), a Dunára érti, csalódik. A nagy Dunán, tudjuk, hajóhid áll.

Varasdot 21. „posta-mérföldnyí” távolságra teszi Budától. A postamérföld szerzőnél bizonyosan két német (vagy két magyar) mérföldet tesz; azonban így is elmarad 1/4. Másutt azonban (péld. sz. Fejérvárnál, s egyebütt) csak egyszerűen „mértöldeket” ír. Ezt nem helyesíthetni. Azon egy országban tartása meg az egyformaságot. Különben is egy posta csak két mérfölddel számíthatik. Zágrábnál pedig botlása mindenképen világos: mert e város Varasdtól nem 19 1/2, s Budáról is nem 24 „posta-mérföldnyire” van; hanem Varasdtól 10 s Budáról 52 1/2 közöns. vagy amattól 5; imettől pedig 26 1/4 postamérföldnyire fekszik *).

Vannak több ily hibák is, például Miskoleznál, Rosnyónál, Temesvárnál, sat. melyek kiigazítását azonban szabadon a t. szerzőre bírom.

A magyar tenger mellékek nemcsak Fiume szabad kikötője, mint azt szerző a 62. l. állítja. Fiume csak a hasonló nevű kerületnek szabad kikötője, s a magyar tenger mellékek még Portoré és Buccari is szabad kikötők.

Könyve V. szakaszában szerző a „kereskedés történetét” adja; dióhéjban csak, de könyve oeconomiájához aránylagos terjedelemben. Nem ismerem Pustay könyvét, melyre hivatkozik, de adataira kár volt neki támaszkodni, miután a 65. l. szörnű botlást találók, mi ily kézikönyvben csak sajnálható.

Igy ir e lapon B. ur: „Zwischen Ladislaus und Rudolf von Habsburg wurde im Jahre 1237 ein förmlicher Allianzvertrag geschlossen, worin auch die wechselseitige Handelsfreiheit und die Enthebung von ungebührlichen Zöllen mitbegriffen waren. (László és Habsburgi Rudolf közt 1237d. esztendőben valóságos frigykötés keletkezett, melybe a viszonyos kereskedési szabadság és helytelen vámoktól mentesség is befoglatott.)”

Már „1237”-ben, sem Magyarországnak László király nem volt, sem Habsburgi Rudolf német császár még nem volt.

Nálunk 1235től 1270ig Béla (a IVik) ült trónon: s így a frigy, igenis, 1273ban IVd. László alatt létesülhetett; mert Rudolf is ép ezen esztendőben (1273. oct. 2sd.) koronázott császárrá. Mondom: „létesülhetett”; mert nyomát a két fejedlem egymáshozí közleledésének csak 1276ban találom.

*) Lásd: Schemat. I. Beem Hung. 1844 1-öt r. a 331. l. c

A munkához végül tabellák függesztve, melyek nevezetesen a fővárosok és piacok helyek és tartományok különböző pénzeit és mértékeit tartalmazza bécsi arányhoz illesztve.

Ezekből áll a kis könyvecske. Nem hiányzik benne, mint láttuk, némely esakélyebb adathibák, de ezek miatt nem veszt annyira érdeke- és becsében, hogy annak magyarul bírhatását is ösztönöz ne ohajtanók. Ily közönyvek haszna félreismerhetlen: mert azok vezetnek ahon esakélyebb tehetségű polgárait is a haza anyagi állásának ismeretére, mi pedig alapja a közjólétnek, midőn a jobbik iparkodnak a talált hiányokat, a meglevőnek helyes, okzerű készítése és forgatása által pótolni.

MÉLFŐLÉ.

FRANZIAORSZÁG. A párlkamarában apr. 14én Tacher gr. 89 marselleinek folyamolványát adta elő, melyben ezek a kamarát közbenjárásra kéri fel azon botrány ellen, miszerint a College de Franceban némely oktatók, névszerint Michelet és Quinet nyíltan a katolikus vallás ellen kelnek ki. Különösen Michelet e gúnyirata ellen emelnek vádat a folyamodók: Du Prétre, de la Femme et de la Famille (pap, nő és család). Az előadó, bár a folyamodók vádját alaposnak ismerte el és a főnebbi röpíratot legerősebb kifejezésekkel kárhooztató, a bizottmány javaslata szerint napirendre térést ajánlott, miután a kormány figyelme a dolog iránt ugy is már felébreztetett. E javaslat hoszu vita után, mellyben Barthelemy, Dupin, Montalembert, Cousin, Salvandy és Martin du Nord részt vettek, elfogadtatott.

Apr. 4én Uzes hg. és Calvières marq. párbajt vívók egyes kardokkal, mellyben mindketten mély sebeket kaptak. Oka az volt, hogy Calvières egy lakománál angol nyelven köszöntött fel, Uzes fenakadván azon, hogy francziák közt angol nyelv használattal, azt nyerte feleletül, hogy az angol nyelvet tisztelnie kell, neki, ki a párlkamarában Pritchardot pártolta, s maga is — Pritchard.

Apr. 9én Savary hg. és Peregaux tőzsérfi kardra vívók párvíadalt s szinte mindketten megvagdalták egymást; a há-

sebei aggodalomba ejték családát. A sekundansok közt Ney hg. d'Alton gr. és Lagrange tábornok nevezeték, az utóbbiak, valamint Savary hg. a párlkamara tagjai.

Ez újabb példák s Dujarrier minapi szomorú esete nyomán Dozon és Taillandier kamarai követek indítványt terjesztettek elő a kamarának a párbajok ellen, miszerint a büntetőörvény erre vonatkozó ezekkel szigorításának. Az osztályok apr. 14. vizsgálák ez indítványt, s annak közlésbeni felolvasását három osztály engedte meg. Guizot ellene volt s azt mondá, mikép a párvíadalt nem előítélet; vannak a társaságban oly érdekek és érzelmek, mellyek csak általa ólmalmazhatók, és az a polgárosodás előhaladásának tekintendő inkább, ha jó ugy mellett és loyális módon történik. — Az indítványozók közül Dozon ellenzéki, Taillandier conservatív.

A parisi erősitmények fellejgyverzéséről szóló törvényjavaslatot vizsgáló bizottmány 7 szavazattal 2 ellen annak elfogadását tanácsolni határozá. Véleményzőjének Alhardot, az erősitményeknél munkálkodó mérnököt, választá, ki a jelenlést apr. vége felé nyújtandja be meg nem szunnek s a fegyelmi közbenjárás daczára 200 listát írta már alá a petíciót. A miniszterium Thiers urnak ha nem is segedelmére, legalább meggyezésére bizton számítt. Legnagyobb ellensége a cabinetnek ez ügyben Lamartine ur, ki a támadásra Molé miniszteriumának régi barátaiyal szövetségelt.

A király apr. 14énbe, kedvencez mulatóhelyére utazott. A versaillesi királyi lak, állítólag az angol királynő számára: rendbe hozatik.

A Tuillériákban apr. 13. késő estig cabinetitanács tartatott.

NAGYBRITANNIA. A maynoothi bill feletti szavazás előestéjén, mellynek sorsához Peel ministeriumának élete és halála kapcsolva, a Standard inló s oyo beszédet tart a conservatív tagozathoz. Kik a bill első megvitatásakor ellene szavaztának. Kinyilatkoztatja, hogy sir Robert Peel leköszönése, ha a rendszabály nem talál keresztulmenni, kétségkívüli:

együttal kérdési tesz, ha vajjon ezen utóbbi annyira ellenkezik-e a protestansok lelkiismeretével s vallásával, hogy szentesítésének a ministerium bukását kelljen elbe tenniök? Ezen kérdést természetesen tagadja, s taglalja a fontos következményeket, mellyek a mostani cabinet feloszlatásával elválaszthatlanul egybe esatolvák. Whigek jönének a kormányra, s Irlandban a status-egyház a katolikusoknak esnek martalékul, midőn sir R. Peel rendszabálya azt inkább megszüldítani képes. Azon ünnepélyes és elfozult hang, melly az egész ezútken előmlik, nyilván mutatja, mikép Peel s társai nem argály nélkül néznek a szavazás eredményének elbe. A város minden eklezijában s kerületében angol protestansok és dissenterek gyülesei hirdetvék a maynoothill ellen.

SCHWEIZ. Az országgyűlés határozatára a szövetségi hadi fele apr. 15én hazabocsátatott. — Luzernből ezt írják apr. 15ről: Ma reggel bocsátattak a szövetségi biztos magas kormányunk elé az országgyűlés közbocsánat-ajánlatával. A felelet illendő volt, de természetesen csak nagy tanácsunk e tárgyban határozatának (lásd 169 számunkban) hivatalos közlésére szoritkozhatott. Ugy látszik, a biztosok hoszsabb ideig szándékoznak itt maradni, s az alkudozások az argaui, berni stb. foglyok kiadása iránt az ő közbenjárásuk által folyandnak. Közvélemény az, hogy a kormány Steiger tanárt kivéve mindenki életének meg fog kegyelmezni.

AFRIKA. Az Algérie ezt írja: A tlemensai alosztály összes seregei april 10likén reggel rögtön eltávoztak. Meglehetősen számos lovaság mutatkozott délen, melly körülménynek tulajdonítják seregeink rögtöni elutazását. Kik légyenek ezen lovasok, honnan s mi célból jöttek, ismeretlen, amny azonban tudva van, hogy a marokkói kormány ezen mozgalomtól idegen. Az a vélemény, hogy Abd-el-Kader menedékhelyén Abderhaman császár seregei által nyomtatva, a déli vandornépnek keres menedékét.

G. Dessewffy Emil, vezérlete mellett szerkeszti Szenvéy József. (Szerkesztőségi szállás urutaza Hovátház 4501. sz. a. t. em.)

HIVATALOS TUDÓSÍTÁSOK.

(664) **Bírói árverés.** (1) Folyó évi april 23kán delutáni 3 órákor, bátyány-utca Marczibányi-házban, a pesti c. b. váltótészek végzése következtében, egy arany ezüldörára és egy Pechy Ferencz által elfogadott 50 p. ft-ról szóló váltó, közárverés után el fog adatni. — Költ Pesten, april 23kén 1845. Jordán József végrehajtó.

(661) **Bírói árverés.** (2, 2) A tek. pesti kir. c. b. Váltótörvényeszek végzésénél fogva, folyó évi aprilis hó 29dik napján d. n. 3 órákor itt helyben, helyváros boz-utca 150. sz. a. földszint, kéttendőh, egyik 3800 v. ft-ol, másika 2000 p. ft-ol szóló eredeti kötelezvény közárverés után fog eladatni. — Költ Pesten, april 23kán 1845. Jordán József végrehajtó.

(660) **Hirdetmény.** (2, 3) Tek. Fejér vármegyének f. 1845dik é. február 21kén tartott közgyűlése 772 számu határozata, és erre kelt n. mtgu. k. helytartótanácsi rendelet következtében zárgondnokság alá esett Boronkay Miklós táblabíró ur hitelezőnek megjelensőkre folyó 1845dik junius hó 15ö napja tüzetik ki határidőül, hogy eddig az emittelt hitelezők követelésüket vagy zárgondnok t. jobaházi Döry Frigik tolnamegyei főadószerző urnak Tolna megyei Zomba helységben, vagy ennek ügyvédjénél Márkus István urnak Szekes Fejervárot bejelentsek és igazolják, különben későbbi jelentések és követelések el nem fogadotnak.

(659) **Bírói árverés.** (2, 3) A nagyméltóságú hétszemélyes táblán néhai gróf Nyáry József esődperében hozott ítéletnek következtében a zár alatti javak, mellyek tek. Nyitra megyei Berencsi uradalomban különösen Szenecze, Szabattist és Verőböz mezővárosokban Pritzd, Bukócz, Kulov s több helységben kebeleztettek, s mellyek épületekkel ellátott bésütökei 1122/4 hold, szántóföldeik s rétjei 20823/2 hold, erdei 2167/2 hold, a 30/2 jobbágy-telek után járó 1818 urbíri igazs és 1779 szellemi gyalg napokkal, s 913 ft 43 kr. készpénzbeli jövedelemmel, valamint a szeneczei serfözö-házal, s aranyozott várn-hasonvételű folyó 1845. évi majus 23kától kezdve Szeneczen, s az illető helyszínen kitüzendő részletekben fognak árverés alá bocsátatni. Költ Nagyszombatban, mantus 30kán 1845. Jablaucez Sándor a lekezezelésben megbízott daurinneni herületi táblának kiküldött végrehajtó útröke.

(664) **Hauser Frigyes elleni esődper.** (2, 3) Hatánap majus 6dika 1845. 11961. Buda városa tanácsának felírása szerint Hauser Frigyes hitelezői esődületének hatánapja folyó évi majus 6dikára tüzetik ki, és a tömeg esakély volta miatt annak gondnokságát a hitelezők magoknak fentartva, perügyelővé Yörös Imre hités ügyvéd nevezetvén; ugyanez kihirdetvük. Költ Sz. György hó 17kén 1845.

(649) **Nehai Rosenberg János özvegye szül. Deuts Mára ell. esődper.** (3, 3) Hatánap majus 6dike 1845. 9973. Pest városa tanácsának jelentése szerint Nehai Rosenberg János özvegye született Denis Mária hitelezői esődületének hatánapja folyó évi majus 6dikére tüzetik ki, és tömeggondnoknak Szajbely Frigyes, perügyelőnek pedig Emey János hités ügyvéd nevezetvén; ugyanez kihirdetvük. Költ Bajtmas hó 17diken 1845.

(637) **Éggenberger J. és fiánál** most jelent meg s kapható: **MÓDSZERTAN** vagyis utmutatás, miként kelljen a nyilvános elemi tanításban esztervára eljárni. Fordítva s kidolgozva **Márk József,** bölcsész- és jogtanár, köz- és váltóüggyvéd s Pesten kir. első Módszertanító által. Srét. 245 lap, bor. füze 4 ft.

URANIA Tiedge után szabadon Jámor P. és Katona A. 12rét. 168 lap velinen, esinos borit. 4 ft.

NÉVKÖNYV magyar tudós társasági, kalendáriummal 1845-re. Srét. Bor. füze 20 kr.

(665) **Haszonbérlet.** (1, 3) Nehai tek. Hanzóly Márton ur hagyományi tömegéhez tartozó t. ns Temes megyében Temesvárhoz közel fekvő medvesi birtokrésze f. évi Mihály-naptól fogva hat évre haszonbérbe adandó. Ertekezni lehet iránta Pesten Gereb Rudolf táblai ügyvéd vagy Temesvárott Paulovics ügyvéd urat.

(658) **Bírói árverés.** (2, 3) Tek. ns Nyitra vmegyében kebeleztet, és t. Kefer Antal táblabíró urtól bírózár alá vett nemesperki részbirtok, n. m. 67/2 hold bésü telek a rajta fekvő mindennemű épületekkel, 91 hold szántó-föld, és 16 kaszás rét, szikés esetében pedig több szántóföldök is, f. 1845dik junius 2dik napján delutáni órákban a helyszínen Nemes-Perken 1836. évi törv. cz. értelmében tartandó közárverés után a legfőbbot ígérőnek becsíron alol is készpénzen el fog adatni. **Sóóky Ignácz** t. ns Nyitra vnye eskütie és végrehajtó bíró.

(425) **Havlia Jakab elleni esődper.** (3, 3) Hatánap majus 6dike 1845. 9974. Pest városa tanácsának felírása szerint Havlia Jakab helybeli szabómeister hitelezői esődületének hatánapja f. évi majus 6dikére tüzetik ki, és tömeggondnokká Széher Mihály, pergondviselővé pedig Baranyay László hités ügyvéd nevezetvén; ugyanez kihirdetvük. Költ Bajtmas hó 17kén 1845.

(426) **Fellner Endre elleni esődper.** (3, 3) Hatánap majus 6dike 1845. 9976. Pest város tanácsának jelentése szerint Fellner Endre ottani selyemfestő ellen rendel-esődperben a hitelezők megjelenésére folyó évi majus 6dike tüzetik ki hatánapul s ideigleni tömeggondnoknak Schvartner Samu, perügyelővé pedig Kratovárszky István hités ügyvéd nevezetvén ez kebelserzte kihirdetvük. Költ Bajtmas hó 17diken 1845.

(427) **Grosser János és neje szül. Var neozky Feréz elleni esődper.** (3, 3) Hatánap majus 6dike 1845. 9977. Pest városa tanácsának felírása szerint, Grosser János és neje született Varinezky Teréz hitelezői esődületének hatánapja f. é. majus 6dikére tüzetik ki, és tömeggondnokká Szendely József, pergondviselővé pedig Prehady Endre hités ügyvéd nevezetvén, ugyanez kihirdetvük. Költ Bajtmas hó 17diken 1845.

(428) **Wolf Izsák elleni esődper.** (3, 3) Hatánap majus 6dike 1845. 10221. Pest városa tanácsának felírása szerint Wolf Izsák hitelezői esődületének hatánapja folyó évi majus 6dikére tüzetik ki, és tömeggondnoknak Klatscher Náthán, perügyelőül pedig Barabás Dániel hités ügyvéd nevezetvén; ugyanez kihirdetvük. Költ Bajtmas hó 17diken 1845.

(455) **Sánta György kórodí, Zelekovicz Izrael kölesci, és Izrael József (2, 3) szinýér váralyai lakosok elleni esődper.** Hatánapja majus 8dika 1845. 11154. Szathmár vármegye esődültörvényeszekének jelentése szerint Sánta György kórodí, Zelekovicz Izrael kölesci, és Izrael József szinýér-váralyai lakosok hitelezői külön esődületének hatánapja folyó évi majus 8dikára tüzetik ki, és Sánta György esődperében perügyelőnek Taby Károly hités ügyvéd, ideigleni tömeggondnoknak Hagara Sándor megyei esküt, — Zelekovicz Izrael pörében perügyelőnek Sováthi Zsigmond hités ügyvéd, tömeggondnoknak Hagara Sándor megyei esküt, Izrael József esődperében pedig perügyelőnek Szováthi Zsigmond hités ügyvéd, tömeggondnoknak Balla Dániel megyei esküt nevezetvén; ugyanez kihirdetvük. Költ Bajtmas hó 26diken 1845.

(666) **Balaton-füredi fürdői jelentés.** Ezen természetül oly bőven megaldott fürdőhely n. Zala megyében a kies Balaton partján. Magyarhon regényesb vidékén díszeskedik, a sínlődő emberi nemnek enyhülést és gyógyulást nyújtván, — az ő pártatlan gyógyforrás miatt évenként számos t. cz. közönség látogatásának örvendái szerencsés, minél fogva a földesúrasság mit sem mulasztván el, mi e fürdő-intézet teljesbítését eszközölteti, nem tekintvén deszes költségeit, a t. cz. közönség ezéllírnyos igényeinek a lehetőségig eleget tenni törekszik — ezen fürdő-intézetben a meleg s hideg fürdők, ugy az életfrísítő savanyúkat is, majus 15kén megnyitotnak, s szakadatlanul september 15kéig nyitva állanak, e gyógyhelyről vizez s szárazon legkellemetesebb kirándulások történhetők, közelebb tilányi fel sziget, nosztori, arási s füredi virányos völgyek mulatásul szolgál-nak; távolabb Csobancz, Tálka, Szigliget, Sümegh romvárai, az őskort mintegy visszavarázsolva, büszkélkednek. — E tájban uralkodó olasz lángha lég a gyönyöült idegek erősitésére buveróval hat — a fürdői rend, nemkülönbön fürdők és szobák árjegyzeli nyilvánosan az intézetben kifüggesztve olvashatók, melly által minden visszaélések elháríttatnak. — Költ Füredi fürdőkben urod. íróteremben aprilis 15kén 1845.

(662) **Esőd sebeszi állomására.** Tek. Békés megyei Gyoma mezővárosába helyezett, jelenleg üresedésben levő, s 260 ezüst forint évi bétessel ellátott sebarvosi állomása esőd után rendeltetvén betöltetni, ez oly világos utatással véteik közhírre: hogy azon állomás elnyerni kívánók csak orvostanúrok, vagy sebesz-mesterek lehetnek — és okleveleztet olymolványukat rendszerintí főirvos tek Tormássy Lajos urhoz bérmentesen legfelébb f. é. junius 30ig, mint közgyűlési hatánapig eljuttassák. Békés megye jegyzői tisztége.

(656) **Honi készítmény.** (1, 2) Különbö fiom és közönséges nemű, **molnároknak való,** **rezgőszita-szövetek** kaphatók egész végében **Wei z B. és társánál** Pesten nagybó-utczai 678. sz. alatti Weisz-tele házban.

(663) **Heckenast Gusztáv** (1, 3) pesti könyvkereskedőnél váczú-utca 15. sz. a. és minden hités könyvárosnál kapható: **Szakács-művészet** vagyis **Elméleti s gyakorlati oktatás a' finomabb főzésben.** Legjobb német és francia mód szerint szerző **Hüppmann Antal,** méltóságos Nagy-Károlyi gróf Károlyi Gyorgy os. k. kamarás és Békés vnye főispán ő nagysága Szakácsa. Nagy Srét. Pesten 1842. Boritékba köve ára előbb 2 ft 40 kr. p. p. most 2 ft p. p.

(655) **Épen most jelent meg és kapható: Killan és társánál** Pesten váczú-utczai Parkfrieder-házban **Evangyéliomi keresztény Vallás és egyház** történetének rövid vázlata. A' Protestans tanuló ifjuság számára készítő **Dlerner Endre.** Pesten 1845. Srét. Boritékba füze 40 kr. p. p.

Tulajdonos: Borsos Márton. — Nyomatja Landerer és Heckenast Pesten.

Ezen l. négyezer, 6kón, pén. meg. Elő Buda-pesti 5 ft. borit. ritékba 6 ft. nyk mind sorát 5 ft.

TART sek. Előlé re. Trencsivő törvény Gömör-és ünnepejlyre színház. K rába. A u s Hivatalos é színházi já

MAC Ó cs. a szét magy. Sándort mar udv. kamar Gerti gát, valós erélyország kiadóhivatal Biz a g postahivatal és bankváltó tetelt által. A nmlgtv temesi kamra Szerkes részere legy Gaz d a' sz bel 97 p. forintot és 4 uton van. (a korábbi 9 Szepes részé

Tren a következ emberbarát némi enyhítőségünk ez tati köteles Tek in ső vidékeime má még terr adozót azon és szépeesség kasodott felv lyedvén, miu a mult évben aratta le, jele sére a megye tek ugyan ez 451d. számá ros más népe nagyobbnak gondónek hig tel kérem, mé szélylyel küz adomány, n díszleni fog az góket ezrek h zarkozom, a Ne d e c z k y

(O h a j t l e t ö l e g. z e j é t é s l á s s u — mint rom kint kivonni n zsinórmértéki Jegyezzük, n nyekben kifeje magasra hang gyökeres váltó nak is vannak mellyet mellőz hetetlen. — közvetlen esel eszmék előkés előítéleteknek mindazon előz ban czélba vet sithatandják. balfogásokon, vedett törest, kedélylyel fog az első hév lel tölással pótolá minden haszon gyaink egy idő meg azt, mit gárvérral bírt Midőn már rint ez ország jobban éreztük satio functio könnyű a gán ki javítani vagy

*) Folytatás a B. P. Híradó 1